

Handläggare
Robert Lundh
Telefon: 08 508 33 638**Till**
Utbildningsnämnden
2015-04-09

Yttrande över ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor i Stockholms stad och län.

Svar på remiss från Skolinspektionen.

Förvaltningens förslag till beslut.

Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens yttrande som remissvar till Skolinspektionen.

Lena Holmdahl
T.f. utbildningsdirektörAnn Hellenius
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 26 ansökningar om godkännande av huvudman för fristående gymnasieskolor, i Stockholms stad och län från läsåret 2016/2017.

Förvaltningens bedömning är att ett utökat utbud i yrkesprogram i nya och redan etablerade fristående gymnasieskolor skulle påverka flera kommunala skolor negativt. Redan etablerade fristående gymnasieskolor skulle också drabbas.

Förvaltningen bedömer att det inte finns något behov av ytterligare platser i gymnasiesärskolan för stadens elever, speciellt inte inom det individuella programmet. Staden har redan överkapacitet på elevplatser i gymnasiesärskolan.

Förvaltningen vill framhålla att om de inkomna ansökningarna leder till etablering i den storleksordning som ansökningarna avser, så får det negativa konsekvenser för redan etablerade skolor, oavsett huvudman. I första hand påverkas de skolor som redan idag har ett svagt söktryck.

Ansökningarna omfattar cirka 2 400 elevplatser vid full utbyggnad, varav 1 641 platser i Stockholm. Därutöver har sju ansökningar om godkännande som huvudman för fristående gymnasiesärskola, totalt 153 elevplatser varav 20 i staden.

Den slutliga antagningen år 2014 visade ett överskott på cirka 4 000 elevplatser i de nationella programmen i länet. De ansökande huvudmännen vill i stor utsträckning starta yrkesprogram (45 procent av elevplatserna). Samtidigt minskar andelen elever som söker yrkesprogram i sitt förstahandsval.

En av huvudmännen vill starta gymnasiesärskola i Stockholm med elevplatser inom individuella programmet. Årets förstahandsansökningar till gymnasiesärskolan visar en minskad efterfrågan främst till det individuella programmet.

Bakgrund

Skolinspektionen prövar ansökningarna om godkännande att etablera fristående gymnasieskolor och gymnasiesärskolor. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om den sökande huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och om nyetableringen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas.

Lägeskommunen ges möjlighet att yttra sig. När ansökan avser en fristående gymnasieskola skickas ansökan även till närliggande kommuner.

Kommunens yttrande ska innehålla en beskrivning av friskole-etableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende. Beskrivningen ska avse vilka konsekvenser som etableringen kan medföra på lång sikt, det vill säga fem-sex år.

För att Skolinspektionen ska kunna göra en helhetsbedömning bör kommunen även bifoga följande:

1. En befolkningsprognos över kommunens 16-åringar de kommande fem åren (år 2015 -2020).
2. En sammanställning över vilka kommunala och fristående gymnasieskolor i kommunen som idag erbjuder de sökta programmen och inriktningarna.
3. Uppgift om antalet befintliga utbildningsplatser vid kommunala respektive fristående gymnasium i kommunen.

4. Uppgift om vilka program och inriktningar kommunen avser att erbjuda läsåret 2015/2016. Om program och inriktningar är fastställda för läsåret 2016/2017, även bifoga dessa.
5. Uppgift om vilket elevantal som är nödvändigt per program och inriktning för att kommunen ska kunna bedriva utbildning av god kvalitet.
6. Uppgift om vilka kommuner/förbund kommunen har samverkansavtal med.

Under juli återkommer skolinspektionen och begär in 2015 års slutliga antagningsstatistik till gymnasieskolan.

Staden har valt att yttra sig i ett samordnat remissvar.

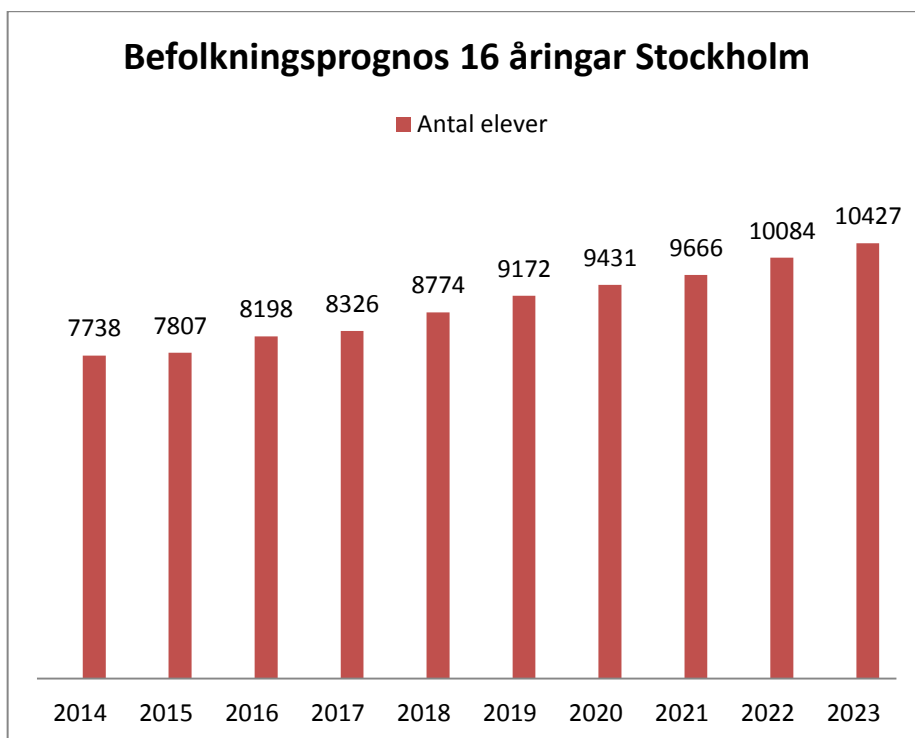
Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för utveckling och samordning i samverkan med gymnasieavdelningen.

Ärendet

Inledningsvis presenteras den aktuella befolkningsprognosen över kommunens 16-åringar. Därefter redovisas aktuella ansökningar att starta gymnasieskolor och gymnasiesärskolor i förhållande till stadens förutsättningar var för sig.

Diagrammet på nästa sida visar att antalet 16-åringar i staden förväntas öka med cirka 200 till 300 elever per år fram till 2020.

Gymnasieskolan

Beskrivning av remitterade ansökningar inför läsåret 2016/2017

Antalet ansökningar om att starta ny fristående gymnasieskola eller att utöka redan befintligt programutbud har minskat med mer än 60 procent jämfört med förra året. Skolinspektionen har i år remitterat 26 ansökningar avseende godkännande av huvudman för fristående gymnasieskola i Stockholms län - totalt cirka 2 400 elevplatser. Vid föregående ansökningstillfälle var det totala antalet ansökningar 57 stycken och omfattande totalt drygt 6 400 elevplatser.

I sjutton av årets ansökningar vill huvudmannen etablera sig i Stockholm. Fem ansökningar avser start av ny gymnasieskola. I de övriga tolv ansökningarna önskar huvudmännen utöka befintlig verksamhet i sina redan etablerade skolor. Totalt skulle antalet elevplatser öka med 1 641 i staden vid full utbyggnad.

Av de sju ansökningar som gäller kranskommunerna berör tre ansökningar start av ny gymnasieskola och fyra stycken utökning av befintlig verksamhet (totalt 782 elevplatser). Sammanställning av ansökningarna finns bilaga 1.

Nedanstående sammanställning visar antalet elevplatser vid full utbyggnad, uppdelat på yrkesprogram respektive högskoleförberedande program i Stockholm och övriga kommuner.

	Stockholm	Kranskommuner (utöver Stockholm)
Yrkesprogram	732	234
Högskoleförberedande program	909	548
SUMMA	1 641	782

En detaljrik sammanställning av antalet elevplatser uppdelad i program och inriktningar vilka de ansökande huvudmännen önskar starta i staden och i kranskommunerna finns i bilaga 2.

Därutöver har tre ansökningar om byte av huvudman remitterats av Skolinspektionen. Hermods Gymnasium AB som är en del av Academedia ansöker om godkännande av ny huvudman för redan etablerade Hermods gymnasium i Stockholm samt för Hermods Gymnasium Norra Bantorget som avser att starta läsåret 2016/2017. Dessutom ansöker Hermods Design & Construction College AB (även det en del av Academedia) om godkännande av ny huvudman för Hermods Design & Construction College Stockholm.

Dessa tre ansökningar medför ingen förändring av utbudet av program och inriktningar i staden. Ansökningarna avser endast byte av huvudman. Två av gymnasieskolorna finns redan och den tredje är godkänd men har ännu inte startat. Förvaltningen har valt att inte vidare behandla dessa.

Studievägsutbudet i Stockholm.

Utbildningsnämnden i Stockholm fastställde 141023 studievägsutbudet i gymnasieskolan läsåret 2015/2016. Beslutet fastställer antal platser per program inte per inriktning. För läsåret 2015/2016 fastställdes totalt 6 529 elevplatser, varav 858 elevplatser inom yrkesprogrammen, 4 041 platser i de högskoleförberedande programmen och 1 630 elevplatser i introduktionsprogrammen. En mer detaljerad sammanställning finns i bilaga 3.

Samverkansavtal - gemensam gymnasiregion i Stockholms län

För ungdomar som bor i någon av Stockholms läns 26 kommuner samt i Gnesta och Håbo kommun är det fritt att söka en gymnasieskolas nationella program inom alla dessa kommuner.

Utbildningsförvaltningen har i år i uppdrag i budget att utvärdera den gemensamma gymnasiregionens effekter för Stockholms elever och gymnasieskolor. Utbildningsnämnden ska även verka för att KSL utreder gymnasiregionen.

Vilka skolor har idag de program och inriktningar som ansökningarna gäller?

Skolinspektionen efterfrågar en sammanställning över de skolor i staden, kommunala och fristående, som erbjuder de sökta programmen och inriktningarna. En sammanställning över detta finns i bilaga 4.

Antal elevplatser i samverkansområdets kommuner

Utbudet av gymnasieskolor och elevplatser är stort inom samverkansområdet. Den slutliga antagningen år 2014 visar ett överskott på cirka 4 000 platser i de nationella programmen i länet.

KSL konstaterar att det finns en överkapacitet av utbildningsplatser på i första hand yrkesprogrammen. En större andel av denna överkapacitet finns vid fristående skolor (Stockholms aktuella lokalförsörjningsplan dnr 1.2.1-1506/2015).

Nedanstående sammanställning visar samverkansområdets totala utbud av elevplatser i kommunala gymnasieskolor, i fristående gymnasieskolor och i landstingets skolor. Merparten av de fristående skolorna är etablerade i Stockholms stad.

Antalet studieplatser jämfört med antalet antagna elever innevarande läsår 2014/2015.

	Totalt antal elevplatser	Antagna elever	Överskott
Kommunala gymnasieskolor	13 763	12 412	1 351
Fristående gymnasieskolor	11 197	8 566	2 631
Landstingets gymnasieskolor	65	34	31
SUMMA	25 025	21 012	4 013

Efter senaste utökningen och nyetableringen av fristående skolor (inför 2015/2016) är utbudet ännu större trots att prognosen (sid 4) visar att antalet ungdomar ökat med under 100 Stockholmare jämfört med förra året. När den preliminära antagningen är klar den 16 april kommer statistik att läggas ut på www.gyantagningen.se. Där framgår kommande läsårs antal elevplatser i fristående skolor.

Söktryck 15 februari 2015

Andelen förstahandssökande till stadens egna skolor minskar. Fördelat på sökt huvudman såg förstahandsvalen (oavsett behörighet och sökt program) ut på nedanstående sätt de senaste tre åren. Jämfört med föregående år innebär detta en minskad efterfrågan med 272 elevplatser i stadens skolor vid samma tid förra året.

	130215	140215	150215
Kommunal gymnasieskola i Stockholm	47,6%	46,9%	43,6%
Gymnasieskola andra kommuner	16,8%	16,9%	18,1%
Fristående gymnasieskola	35,6%	36,2%	38,3%

Yrkesprogram

Andelen Stockholms elever som i sitt förstahandsval söker till yrkesprogram har fortsatt minska. I år var andelen 15,5 procent att jämföra med föregående års 17,3 procent.

Antalet elever i några av de kommunala skolornas yrkesprogram är mycket lågt, vilket får konsekvenser för både kvalitet och ekonomi. I följande yrkesprogram har Stockholms gymnasieskolor svårt att fylla sina utbildningsplatser och årets förstahandsantagning förändrar inte bilden. (Uppräkningen innehåller endast de program och inriktningar som huvudmän nu ansöker om att få starta).

1. Barn- och fritidsprogrammet
2. Bygg- och anläggningsprogrammet
3. Fordon- och transportprogrammet

- a. Lastbil och mobila maskiner
- b. Personbil
4. Handels- och administrationsprogrammet
5. Hotell- och turismprogrammet
6. Restaurang- och livsmedelsprogrammet
  - a. Bageri och konditori
  - b. Kök och servering
7. VVS- och fastighetsprogrammet
  - a. Fastighet
  - b. VVS
8. Vård- och omsorgsprogrammet

Bygg- och anläggnings-, Handels- och administrations- samt VVS- och fastighetsprogram i Stockholms kommunala skolor hade vid första sökomgången under 20 sökande vardera.

För samtliga yrkesprogram krävs en gruppstorlek på minst 20 elever för att säkerställa god kvalitet. När undervisningsgrupperna blir för små samordnar skolorna organisationen med relevanta introduktionsprogram. Risken med samläsning med för stor andel elever i introduktionsprogrammen är att utbildningens kvalitet äventyras.

Högskoleförberedande program

För de högskoleförberedande programmen är elevvolymerna i Stockholm och inom samverkansområdet så stora att förutsättningen att i stadens kommunala gymnasieskolor bedriva utbildning av god kvalitet nästan inte påverkas av konkurrens från fristående eller andra kommunala huvudmän.

Det humanistiska programmet och International Baccalaureate är undantag. Staden har det senaste året koncentrerat det humanistiska programmet, inriktning språk från tre till två enheter för att upprätthålla en god bredd i det språkliga utbudet och för att få bättre ekonomi. Idag finns fyra fristående skolor i Stockholm som erbjuder det humanistiska programmet inriktning språk.

Söktrycket till kommunens International Baccalaureateutbildning har minskat. Årets förstahandssökande uppgår till cirka två tredjedelar av beslutat studievägsutbud.

Förändring mellan förstahandssökande och slutlig antagning

Den första ansökningsperioden avslutades den 15 februari. Den preliminära antagningen kommer att vara helt klar den 16 april och kan inte redovisas i detta ärende. Den preliminära och den slutliga antagningen blir klar i juli 2014 och publiceras på

www.gyantagningen.se.

Under tiden den 26 april till 15 maj kan de sökande göra ändringar och tillägg i sin ansökan. Enligt Gymnasieantagningen i Stockholms län, GSL, gör cirka 40 procent av eleverna ett nytt val. Till stor del handlar dessa omval om skolbyten eller ändrad rangordning av tidigare gjorda val.

Gymnasiesärskola

Beskrivning av remitterade ansökningar till gymnasiesärskolan inför läsåret 2016/2017

Antalet ansökningar om att starta ny fristående gymnasiesärskola respektive utöka redan befintligt programutbud har ökat. Totalt sju remisser gäller etablering av elevplatser i gymnasiesärskolan, förra ansökningsomgången var det två. Fyra av ansökningar har inriktning på elever med svårigheter inom autismspektrumet.

En av huvudmännen önskar etablera en ny gymnasiesärskola i Stockholm. Denna huvudman ansöker att starta en gymnasiesärskola med 20 elevplatser inom individuella programmet för elever med autismstörningar. Av de övriga sex önskar tre etablera sig i Sollentuna (varav en utökning), och en vardera i Solna, Sundbyberg och Upplands Väsby.

Nuvarande organisation av gymnasiesärskolan i Stockholms stad

Inför läsåret 2015/2016 finns fem kommunala gymnasiesärskolor och fyra fristående gymnasiesärskolor i staden. Det totala antalet Stockholmselever mottagna i gymnasiesärskolan är 445 elever, en minskning med 4 elever jämfört med föregående år.

Alla gymnasiesärskolans program finns tillgängliga i stadens kommunala skolor. Av de 102 stockholmselever som föregående läsår sökte till gymnasiesärskolan kunde 98 stycken börja på sitt förstahandsval. Av dem började 62 elever i ett nationellt program och 40 elever i det individuella programmet. Totalt 32 elever, av de 102, valde en fristående gymnasiesärskola.

Staden har idag tomma elevplatser i gymnasiesärskolans individuella program.

Totalt studievägsutbud i Stockholm gymnasiesärskolor

I gymnasiesärskolan är det beslutade studievägsutbudet 120 elevplatser. Individuella programmet har 40 elevplatser. Sammanställningen nedan visar beslutat antal elevplatser per program.

Programmet för:	Platser
Administration, handel och varuhantering	14
Estetiska verksamheter	10
Fastighet, anläggning och byggnation	10
Fordonsvård och godshantering	4
Hantverk och produktion	5
Hotell, restaurang och bageri	10
Hälsa, vård och omsorg	7
Samhälle, natur och språk	15
Skog, mark och djur	5
Totalt	80
Individuella programmet	40
Sammanlagt	120

Sammanställningen på nästa sida visar antalet elevplatser i aktuella ansökningar vid full utbyggnad. I kolumnen längst till höger finns som jämförelse studievägsutbud för läsåret 2015/2016 i berörda program.

Nationella program	Antal tillkommande elevplatser i Sthlm vid full utbyggnad	Antal tillkommande elevplatser i länet vid full utbyggnad	Beslutat studievägs utbud läsåret 15/16 berörda program
Programmet för administration, handel och varuhantering		29	14
Programmet för samhälle, natur och språk		9	15
Individuella programmet	20	95	40
Totalt	20	133	

Sammanställning över gymnasiesärskolor i Stockholm som erbjuder Individuella programmet

- Lindeparkens gymnasiesärskola Kommunal
- S:t Eriks gymnasiesärskola Kommunal
- Helenedals gymnasiesärskola Fristående
- Kung Saga Fristående

Samverkansavtal saknas

Samverkansavtal motsvarande det för gymnasieskolorna saknas men ett elevutbyte existerar. Föregående läsår kom 39 av de nya gymnasiesärskoleleverna från en kranskommun och nio Stockholmselever började i en annan kommuns gymnasiesärskola.

Söktryck 15 februari 2015

I år har 79 elever oberoende av boendekommun i förstahand sökt till Stockholms stads gymnasiesärskolor. Förra året, vid samma tid, var det betydligt fler, totalt 108 stycken.

Den största minskningen är ansökningar till det individuella programmet. I årets förstahandsansökningar har enbart 18 elever mottagna i särskolan sökt till individuellt program i stadens skolor, jämfört med 41 vid samma tid, förra året. Antalet sökande till de nationella programmen har minskat från 67 elever till 61 jämfört med förra året.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Etablering av fristående gymnasieskolor

Under flera år har det funnits en överkapacitet på gymnasieskolorna inom Stockholms län och stad. Som en följd av detta har Stockholms stad fortlöpande minskat antalet platser i de kommunala gymnasieskolorna. En överkapacitet på mer 4 000 elevplatser kan ställas mot att det totala antalet 16-åringar i Stockholm är cirka 7 800 elever. Gymnasieantagningen Stockholms läns statistik för höstterminen 2015 visar på en fortsatt stor överkapacitet i länet och staden.

Denna sökomgång önskar många huvudmän starta yrkesprogram, speciellt i Stockholms stad. Hela 45 procent av elevplatserna i ansökningarna med Stockholm som lägeskommun är yrkesprogram. Samtidigt minskar andelen elever som söker yrkesprogram i sitt förstahandval, trots satsningar från stadens kommunala skolor.

Förvaltningens bedömning är att behov och efterfrågan av nya utbildningsplatser i yrkesprogram i Stockholm saknas. Det finns redan nu ett stort utbud. Staden har i dag outnyttjade lokalytor för yrkesprogram. En nyetablering av fler yrkesprogram kommer även att få negativa konsekvenser för redan etablerade fristående gymnasieskolor.

Även när det gäller de högskoleförberedande programmen är förvaltningen tveksam till en ytterligare utökning av antalet elevplatser. Det finns redan idag en överkapacitet i både kommunala och fristående gymnasieskolor. Trots den prognostiserade elevökningen i staden kommer nu befintliga platser i kommunala och fristående skolor inte ha fyllts år 2020.

Förvaltningen ställer sig tveksam till att en huvudman ska få utöka sin verksamhet med det humanistiska programmet inriktning språk

samt att en fristående gymnasieskola med inriktning International Baccalaureate etableras i Stockholm.

Förvaltningen vill avslutningsvis påtala vikten av att Skolinspektionen prövar om de ansökande skolorna har undersökt möjligheterna av tillgång till idrottshallar.

Etablering av fristående gymnasiesärskolor

En av huvudmännen vill starta gymnasiesärskola i Stockholm med elevplatser inom individuella programmet. Årets ansökningar till gymnasiesärskolan visar en minskad efterfrågan, främst till individuella programmet. Staden har ett överskott på elevplatser i det individuella programmet.

Förvaltningens bedömning är att det inte finns behov av ytterligare platser i gymnasiesärskolan för stadens elever, speciellt inte i det individuella programmet. Ett ökat utbud av platser kommer att negativt påverka de gymnasiesärskolor som redan nu har ett svagt söktryck.

Förvaltningens förslag

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.

Bilagor

1. Sammanställning av ansökningarna till fristående gymnasieskola och fristående gymnasiesärskola.
2. Sammanställning av antalet elevplatser i årets ansökningar uppdelat på program och inriktning i staden och länet.
3. Beslutat studievägsutbud i Stockholms gymnasieskolor 2015/2016.
4. Kommunala och fristående gymnasium som erbjuder sökta program och inriktningar.